

מסורת הש"ס

(א) [שנועם ל:]; (ב) שקלים פ"ד ה"ב ע"ש, (ג) [יומא מד. ע"ש]; (ד) [דברים א]; (ה) [מ"ד ד]; (ו) [לעיל יט:]; (ז) [ויקרא יא]; (ח) [ש"ב ב"ב ג,]; (ט) [פרה פ"ג מ"א];

תורה אור השלם

1. יואמר מפורש מה אתן זה לפני מאה איש יואמר תן לעם יואבול כי כה אמר ה' אבול ודוותר: מלכים ב ד מג

הגהות הב"ח

(א) גמ' ב' דבדיר. י"ב פ' רש"י בנגילה י' ע"ב דביר היא המילה המנדלת בין הקדש ובין קדש הקדשים: (ב) תוס' ד"ה שבעה כו' ממנה הוא ואיכא תנא דאמר שבעה הוא ואיכא תנא דאמר חמשה וכו': (ג) בא"ד ה' ק' תנאי מברייתא ממנייה דמדות כו':

מוסף רש"י

שבעה כנגד שבעה שבעים. שבעה לשבעה שער העזרה (יומא ד.). שמים בדביר. נמקס אמה טרקסין. ושמים כנגד בעליה. לחן בין עליית ההיכל לעליית בית קדשי הקדשים (שם).

האי עשה והאי עשה. מלות הדיינים עשה ושפטתם לדקדק: **עשה דכדור** **תורה.** דיניה דהאי גברא דהוא עשה דאיכא כדור תורה דרז ענן **זהדיה עדיף:** **סדר אליהו רבה.** שלמד חוץ למצוה. סדר אליהו זוטא **שלמד בתוך המצוה:** **הוא רישא.** כעס של מקום ובה רעז לעולם: **דכי מיפטר.** תלמידיו ממנו לעמוד

מצית המדרש: **הוא פיישי גביה.** אוכלי שלחנו תרי אלפים ומאתים דכתיב: **עשרים** לחם ולחם כדוריה הא עשרים וחד וכרמל הרי עשרים ומתניין וכל אחד לפני מאה איש הרי תרי אלפין ומאתים: **בגלויס אמוראי.** השומעין מפיו ומשמעין לרבים זה מכאן וזה מכאן ומלפנים ומלאחור ומתחלקין למקומות הרבה שהיה העם רב: **וכפי ליה ליוםא.**

מאפיל לחם חממה וכו' נכר בל"י: **מגיה ספרים.** של כל אלף ואדם שאסור להשהות ספר שאינו מוגה: **משום** אל תשכן בזהליך עולה: **וראו** בית דין שהיו מתעללין בדבר והפקירו תרומת הלשכה לכך: **בית** אבטינס ובית גרמו במסכת יומא (דף נח.). **דבצני.** פרכות שכנגד הפתחים

לנטיעתם עבדי ואין תחת צנין אל כל צורך צנין כגון פרכות המנדלות צין היכל לקדשי הקדשים שהיו במקדש שני במקום אמה טרקסין שעשה שלמה בצנין ראשון ואנשי הגולה עשו את ההיכל גבוה מאלד ולא יכול צנין צעזבי אמה להתקיים בגובה כזה: **ולאחרי** לא יכלו לפי שמקדשים את ההיכל או את קדשי הקדשים ועשו שמי פרכות וציניהם אמה כדאמרין במסכת יומא (דף נח.): **ואותן** פרכות נעשו מקדשי צדק הצית: **ו' שערס.** לעזרה: **ספים דבצני.** תחת אמה טרקסין: **ושפים נגנן צעליה.** להבדיל צין עליית ההיכל לעליית קדשי הקדשים וגם

הן במקום אמה טרקסין: **המגדלות צניהן לפרה.** בחצרות הצנויות בסלעים צירושלים ותחתיהם חלל מפני קבר התבוסה כדעתן במס' פרה (פ"א משנה ג) ומייתין לה צפרק הישן תחת המטה (סוכה דף כה.). **וצאין** נשים עוצרות ויולדות שם ומגדלות שם צניהם ללורכי פרה אדומה לעסוק בשריפתה ומילוי מימיה ולהזות כל שבעה על כהן השורפה כדאמרין במסכת יומא (דף ז.). **ומעלה** זו עשו לה להתעסק בה תינוקות שלא נטמאו מימיהם מפני שזולתו זה לעשותה בטבול יוס כדתנא: **מטמאין** היו הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו להוציא מלצן של צדוקין שהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית: **נשים יקרות.** עשירות: **מפרנסות.** צלצות וכסות: כלי

הלשכה יתתם בדבבי דאמר היו במקדש שני שבעה כנגד שבעה שערס אחד לפתחו של היכל ואחד לפתחו של אולם (ב' בדביר ב' כנגדן בעליה: ת"ר הנשים המגדלות בניהן לפרה היו נוטלות שכרן מתרומת הלשכה אבא שאול אומר נשים יקרות שבירושלים היו זנות אותן ומפרנסות אותן בעא מיניה רב הונא מרב

האי עשה והאי עשה (א) עשה רכבוד תורה עדיף סלקיה לדינא דיתמי ואחתיה לדיניה כיון דהוא בעל דיניה יקרא דקא עביד ליה איסתתם טענתיה: **רב ענן** הוה רגיל אליהו דאתי גביה דהוה מתני ליה סדר דאליהו כיון דעבד הכי איסתלק יתיב בתעניתא ובעא רחמי ואתא כי אתא הוה מבעית ליה בעותי ועבד תיבותא וייתיב קמיה עד דאפיק ליה סידריה והיינו דאמרי סדר דאליהו רבה סדר אליהו זוטא בשני דרב יוסף הוה ריתחא אמרי ליה רבנן לרב יוסף ליבעי מר רחמי אמר להו השתא ומה אלישע דכי הוה רבנן מיפטר מקמיה הוה פיישי תרי אלפין ומאתן רבנן בעידן ריתחא לא הוה בעי רחמי אנא איבעי רחמי וממאי דפיישי הכי דכתיב י' ואומר משרתו מה אתן זה לפני מאה איש מאי לפני מאה איש אילימא דכולהו לפני מאה איש בשני בצורת טובא הוה אלא דכל חד וחד קמי מאה איש כי הוה מיפטר רבנן מבי רב הוה פיישי אלפא ומאתן רבנן מבי רב הונא הוה פיישי תמני מאה רבנן רב הונא הוה דריש בתליסר אמוראי כי הוה קיימי רבנן ממתיתא דרב הונא ונפצי גלימיהו הוה סליק אבקא וכסי ליה ליומא ואמרי במערבא קמו ליה ממתיתא דרב הונא בבליה כי מיפטר רבנן מבי רבה ורב יוסף הוה פיישי ארבע מאה רבנן וקרו לנפשייהו יתמי כי הוה מיפטר רבנן מבי אביי ואמרי לה מבי רב פפא ואמרי לה מבי רב אשי הוה פיישי מאתן רבנן וקרו נפשייהו יתמי דיתמי (א"ר יצחק בר רדיפא א"ר אמי במבקר מומין שבירושלים היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אמר רב יהודה אמר שמואל י"ת"ח המלמד הלכות שחיטה לכהנים היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אמר רב גידל אמר רב י"ת"ח המלמדים הלכות קמיצה לכהנים נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אמר רב בר חנה אמר ר' יוחנן המגיה ספרים שבירושלים היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אמר רב נחמן אמר רב נשים האורגות בפרכות נוטלות שכרן מתרומת הלשכה יואני אומר מקדשי ברוך הבית הואיל ופרכות תחת בנין עשויות מיתבי נשים האורגות בפרכות ובית גרמו על מעשה לחם הפנים ובית אבטינס על מעשה הקטרת כולן היו נוטלות שכרן מתרומת

האי עשה והאי עשה (א) עשה רכבוד תורה עדיף סלקיה לדינא דיתמי ואחתיה לדיניה כיון דהוא בעל דיניה יקרא דקא עביד ליה איסתתם טענתיה: **רב ענן** הוה רגיל אליהו דאתי גביה דהוה מתני ליה סדר דאליהו כיון דעבד הכי איסתלק יתיב בתעניתא ובעא רחמי ואתא כי אתא הוה מבעית ליה בעותי ועבד תיבותא וייתיב קמיה עד דאפיק ליה סידריה והיינו דאמרי סדר דאליהו רבה סדר אליהו זוטא בשני דרב יוסף הוה ריתחא אמרי ליה רבנן לרב יוסף ליבעי מר רחמי אמר להו השתא ומה אלישע דכי הוה רבנן מיפטר מקמיה הוה פיישי תרי אלפין ומאתן רבנן בעידן ריתחא לא הוה בעי רחמי אנא איבעי רחמי וממאי דפיישי הכי דכתיב י' ואומר משרתו מה אתן זה לפני מאה איש מאי לפני מאה איש אילימא דכולהו לפני מאה איש בשני בצורת טובא הוה אלא דכל חד וחד קמי מאה איש כי הוה מיפטר רבנן מבי רב הוה פיישי אלפא ומאתן רבנן מבי רב הונא הוה פיישי תמני מאה רבנן רב הונא הוה דריש בתליסר אמוראי כי הוה קיימי רבנן ממתיתא דרב הונא ונפצי גלימיהו הוה סליק אבקא וכסי ליה ליומא ואמרי במערבא קמו ליה ממתיתא דרב הונא בבליה כי מיפטר רבנן מבי רבה ורב יוסף הוה פיישי ארבע מאה רבנן וקרו לנפשייהו יתמי כי הוה מיפטר רבנן מבי אביי ואמרי לה מבי רב פפא ואמרי לה מבי רב אשי הוה פיישי מאתן רבנן וקרו נפשייהו יתמי דיתמי (א"ר יצחק בר רדיפא א"ר אמי במבקר מומין שבירושלים היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אמר רב יהודה אמר שמואל י"ת"ח המלמד הלכות שחיטה לכהנים היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אמר רב גידל אמר רב י"ת"ח המלמדים הלכות קמיצה לכהנים נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אמר רב בר חנה אמר ר' יוחנן המגיה ספרים שבירושלים היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אמר רב נחמן אמר רב נשים האורגות בפרכות נוטלות שכרן מתרומת הלשכה יואני אומר מקדשי ברוך הבית הואיל ופרכות תחת בנין עשויות מיתבי נשים האורגות בפרכות ובית גרמו על מעשה לחם הפנים ובית אבטינס על מעשה הקטרת כולן היו נוטלות שכרן מתרומת

מלכי יון וחזרו וגדרוס וגזרו כנגד י"ג השתחוואות ואם תאמר לרבנן נמי דתני שבעה השתחוואות אינהו נמי מדור דעם הקטנים היו שלשה עשר כדפרישית ואומר רבנו תם כיון דלא חשיבי צענייהו כל כך שיקראו אותם שערס אין נראה שהיה השתחוואות כנגד אלל אלל יוסף בן חנן קרא אותם שערס. מ"ר:

שני דייני פרק שלשה עשר כתובות קו.

והיינו דאמרין סדר אליהו רבה וסדר אליהו זוטא. א"ר לפי שהפסיק בלמודו לרב ענן חלקו לשני סדרים וצפס ראשון למד ממנו יותר מן הארבע ידות קרי לראשון סדר אליהו רבה ולסדרא קרי זוטא: **במבקר מומין** שבירושלים היו נוטלין שכרן. מימנה דהתנן בצבורות פרק עד כמה

(דף טו: ושם) הנוטל שכר להיות רואה בצורות אין שומטין אותן על פיו וי"ל כמו שמרמז למעלה ועוד דהתם דוקא בצבורות שיש לחוש שמא משום שכר יתירו אלל הכא מיירי בצדיקת מומי שאר קדשים והכי איתא בשילהי פרק התרומה בשקל' (דף י.) דאמר מבקר מומי קדשים נוטלים שכרן מתרומת הלשכה: **במלמדין הלכות קמיצה.** והא דלא חשיב הלכות מליקה שצכלל הלכות שחיתיה הן: **שבעה כנגד ו' שערס.** לשבעה שערס עזרה קאמר אומר רבי דס"ל כחנא דמתני' דמס' מדות צפ"ק (משנה ז) דתנן ו' שערס היו בעזרה ג' בצפון וג' בצדק ואחד במזרח והא דתנן התם לעיל בשלשה מקומות הלכנים שומרים כו' על חמשה שערס העזרה כו' במס' תמרי צפ"ק

(דף טו.) פריך להו ומשני אביי תרי מנייהו לא צעי שימור ורצא משני תנאי היא דתנאי אין פוחתין [ומג' גזרין ו'] אמרנן רבי נתן אומר אין פוחתין מ"ג גזרין כנגד י"ג שערס דל חמשה דהר הצית פשו להו תמניא אלו ח' דעזרה אלמלא איכא תנא דלאר תמניא הוה (ב) ואיכא תנא דאמר חמשה הוה תימה אמאי מייתי רצא הן תנאי (ג) ממתניתין דמדות היה יכול להציא דתנן התם צפ"ק שני (משנה ו) שלש עשרה השתחוואות היו שם אצא יוסף בן חנן אומר כנגד י"ג שערס ועוד תימה דהרי כאן מחלוקת רביעי דעל כרחין להווא תנא דס"ל ד"ג שערס היו בעזרה לא מצי למימר דקצבר ח' ודל חמשה דהר הצית דהא מפרש התם שמש של אותן שערס ואין מוזכרין אפי' אחד מאותן שערס דהר הצית המפורש צפ"ק דמדות שני שערס חולדה מן הדרוס וקיפוטוס מן המערב וטדי מן הצפון שער מזרחי שושן הצירה עליו לורה ואומר ר"ת

ללעול ס"ל להווא תנא דז' שערס היו בעזרה והא דחשיב י"ג היינו עם השערס הקטנים דהכל חשיב מדע דהא חשיב פישפושן שהיו לשער נקנור אלל גדולים לא היו בעזרה אלל ו' וסן אותן המפורשים צפ"ק והמענין שן ימאל דשער הקרבן דפ"ק הוא שער הצבורות דפ"צ ואותן י"ג שערס דמדות שנויים נמי במסכת שקלים כל אותה משנה ממש צפ"ק שופרות אלל אין שני זה אצא יוסף בן חנן כמו ששנו במס' מדות ובגמרא דירושלמי קאמר מתני' אצא יוסף בן חנן דקאמר כנגד י"ג שערס לרבנן ו' שערס היו בעזרה דעתייהו לרבנן היכן היו השתחוואות האלו כי הוה דתנינן תמן י"ג פרכות היו בה שפרצו שערס מאי קמתמה כנגד מי הוה

אחתיה קמיה אמר האי עשה והאי עשה עשה רכבוד תורה עדיף סלקיה לדינא דיתמי ואחתיה לדיניה כיון דהוא בעל דיניה יקרא דקא עביד ליה איסתתם טענתיה: **רב ענן** הוה רגיל אליהו דאתי גביה דהוה מתני ליה סדר דאליהו כיון דעבד הכי איסתלק יתיב בתעניתא ובעא רחמי ואתא כי אתא הוה מבעית ליה בעותי ועבד תיבותא וייתיב קמיה עד דאפיק ליה סידריה והיינו דאמרי סדר דאליהו רבה סדר אליהו זוטא בשני דרב יוסף הוה ריתחא אמרי ליה רבנן לרב יוסף ליבעי מר רחמי אמר להו השתא ומה אלישע דכי הוה רבנן מיפטר מקמיה הוה פיישי תרי אלפין ומאתן רבנן בעידן ריתחא לא הוה בעי רחמי אנא איבעי רחמי וממאי דפיישי הכי דכתיב י' ואומר משרתו מה אתן זה לפני מאה איש מאי לפני מאה איש אילימא דכולהו לפני מאה איש בשני בצורת טובא הוה אלא דכל חד וחד קמי מאה איש כי הוה מיפטר רבנן מבי רב הוה פיישי אלפא ומאתן רבנן מבי רב הונא הוה פיישי תמני מאה רבנן רב הונא הוה דריש בתליסר אמוראי כי הוה קיימי רבנן ממתיתא דרב הונא ונפצי גלימיהו הוה סליק אבקא וכסי ליה ליומא ואמרי במערבא קמו ליה ממתיתא דרב הונא בבליה כי מיפטר רבנן מבי רבה ורב יוסף הוה פיישי ארבע מאה רבנן וקרו לנפשייהו יתמי כי הוה מיפטר רבנן מבי אביי ואמרי לה מבי רב פפא ואמרי לה מבי רב אשי הוה פיישי מאתן רבנן וקרו נפשייהו יתמי דיתמי (א"ר יצחק בר רדיפא א"ר אמי במבקר מומין שבירושלים היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אמר רב יהודה אמר שמואל י"ת"ח המלמד הלכות שחיטה לכהנים היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אמר רב גידל אמר רב י"ת"ח המלמדים הלכות קמיצה לכהנים נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אמר רב בר חנה אמר ר' יוחנן המגיה ספרים שבירושלים היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אמר רב נחמן אמר רב נשים האורגות בפרכות נוטלות שכרן מתרומת הלשכה יואני אומר מקדשי ברוך הבית הואיל ופרכות תחת בנין עשויות מיתבי נשים האורגות בפרכות ובית גרמו על מעשה לחם הפנים ובית אבטינס על מעשה הקטרת כולן היו נוטלות שכרן מתרומת

עין משפט
נר מצוה

י' א' מ"י פכ"א מהל' סנהדרין ה' ו' פ"ו מהל' ת"מ ה' י' סמג לאין רס טוש"ע ח"מ ס' טו סעי' א' ובהג"ה וסעיף ב': **יא** ב ג ד מ"י פ"ד מהל' שקלים ה' ז': **יב** ה' מ"י שם ה' ז': **יג** ו ז מ"י שם הלכה א': **יד** ה' מ"י שם הלכה ד':

תוספות ר"ד

אחתיה קמיה אמר האי עשה והאי עשה עשה רכבוד תורה עדיף סלקיה לדינא דיתמי ואחתיה לדיניה כיון דהוא בעל דיניה הי' אסתתם טענתיה. רב ענן הוה רגיל אליהו דהוה מתני ליה סדר אליהו כיון דעבד הכי לא אתא יתיב בתעניתא ובעא רחמי ואתא כי אתא הוה מבעית ליה בעותי ועבד תיבותא וייתיב קמיה עד דאפיק ליה סידריה והיינו דאמרי סדר אליהו רבה וסדר